

Sygn. akt I ACa 590/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Robert Jurga SSA Hanna Nowicka de Poraj
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa L. S.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K.

o uchylenie uchwał

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 19 stycznia 2017 r. sygn. akt I C 1553/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„I. uchyla uchwałę Walnego Zgromadzenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z dnia 4 czerwca 2016 r.;

II. w pozostałej części powództwo oddala;

III. znosi wzajemnie między stronami koszty procesu.”

2. w pozostałej części apelację oddala;

3. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Paweł Rygiel SSA Robert Jurga

sygn. akt I ACa 590/17

UZASADNIENIE

wyroku dnia 27 października 2017 r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo skierowane przeciwko pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K., którym powódka L. S. domagała się uchylenia uchwał organów tej Spółdzielni tj. uchwały Walnego Zgromadzenia z dnia 4 czerwca 2016 r. o nr. (...)i uchwały Rady Nadzorczej z dnia 9 grudnia 2015 r. o nr (...).

Sąd I instancji ustalił, że wskazaną wyżej uchwałą Rada Nadzorcza wykreśliła powódkę z rejestru członków spółdzielni, powołując jako podstawę podjętej decyzji § 22 ust 1 statutu, zgodnie z którym przyczyną wykreślenia członka z rejestru może być niezawinione niewykonywanie obowiązków członka. Po zaskarżeniu tej uchwały przez powódkę w trybie wewnątrzspółdzielczym, Walne Zgromadzenie Spółdzielni, uchwałą z dnia 4 czerwca 2016 r postanowiło nie uwzględnić tego odwołania.

Sąd ustalił także, że L. S. przystąpiła do pozwanej Spółdzielni w 1973 r. Obecnie przysługiwał jej status tzw. „członka oczekującego” - nie przysługuje jej żadne spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, prawo do odrębnej własności lokalu lub ekspektatywa odrębnej własności. W związku z tym podstawą podjętych zaskarżonymi uchwałami decyzji był wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 lutego 2015 r. uznający, że art. 3 ust 1 i 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w zakresie w jakim dopuszcza członkostwo w spółdzielni mieszkaniowej podmiotów, którym nie przysługuje spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, prawo do odrębnej własności lokalu, jest niezgodny z art. 64 ust 1 Konstytucji. Członkami spółdzielni nie mogą być zatem osoby, którym nie przysługuje prawo do lokalu lub ekspektatywa w danej spółdzielni.

W tym stanie rzeczy Sąd I instancji uznał zgłoszone roszczenia, w świetle treści art. 24 ustawy Prawo spółdzielcze, za nieuzasadnione.

Odnosnie uchwały Rady Nadzorczej Sąd wskazał, że uchwała ta podlega kontroli w trybie postępowania wewnątrzspółdzielczego. Stąd kontrolą Sądu może być objęta jedynie uchwała Walnego Zgromadzenia, skoro to ta uchwała ostatecznie skutkuje wykreśleniem powódki z rejestru członków. Z tych względów żądanie uchylenia uchwały Rady Nadzorczej nie jest uzasadnione.

W zakresie uchwały Walnego Zgromadzenia Sąd, w pierwszej kolejności, dokonał jej wykładni, a to z uwagi na nieprecyzyjność zawartych w niej zapisów. Ostatecznie uznał, że przedmiotem tej uchwały było nieuwzględnienie odwołania powódki od powołanej wyżej uchwały Rady Nadzorczej.

W ocenie Sądu Okręgowego, wynikająca z uchwały decyzja o wykreśleniu powódki z rejestru członków spółdzielni znajduje uzasadnienie w treści art. 24 § 3 Prawa spółdzielczego. Jakkolwiek rację ma powódka, że nie można twierdzić, iż ktoś nie wykonuje obowiązków jeżeli ich nie ma, to jednak przesłankę „ niewykonywania obowiązków statutowych z przyczyn niezależnych od członka” należy odpowiednio stosować do osoby, której przynależność do spółdzielni jest sprzeczna z prawem. Tymczasem przynależność powódki do pozwanej spółdzielni, w świetle treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 lutego 2015 r. (sygn. akt K 60/13) jest sprzeczna z prawem.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Od powyższego orzeczenia apelację wniosła powódka, zarzucając naruszenie przepisów postępowania tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów, w szczególności w zakresie okoliczności związanych z prawidłowością zarejestrowania powódki w latach 70-tych ubiegłego wieku jako członka spółdzielni, jak też okoliczności będących podstawą oceny, że członkostwo powódki w spółdzielni jest sprzeczne z prawem;

- art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron w sytuacji, gdy przeprowadzenie tego dowodu ujawniłoby okoliczności związane z otrzymaniem członkostwa przez powódkę, przyczyn braku otrzymania przez nią lokalu mieszkalnego oraz wykreślenia jej z rejestru;
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie wadliwego i lakonicznego uzasadnienia, uniemożliwiającego pełne ustosunkowanie się do argumentacji Sadu i instancji.

Apelująca zarzuciła także błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, mający wpływ na treść wyroku, w szczególności w zakresie okoliczności związanych z przyjętym przez Sąd poglądem o braku aktualnie sensu ekonomicznego w utrzymywaniu członkostwa powódki w spółdzielni, sprzeczności tego członkostwa z prawem, przyjęcia, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 lutego 2015 r. ma zastosowanie do sytuacji powódki, że członkostwo powódki generuje dla pozwanej Spółdzielni dodatkowe koszty.

Powódka zarzuciła nadto naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 24 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze przez jego niewłaściwe zastosowanie poprzez uznanie, że przepis ten winien znaleźć odpowiednie zastosowanie do sytuacji, w której przynależność danej osoby do spółdzielni jest sprzeczna z prawem;
- art. 24 § 3 i art. 18 § 5 ustawy Prawo spółdzielcze przez ich niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że powódka wyczerpała przesłanki określone w tych przepisach;
- § 22 ust.1 w zw. z § 18 Statutu poprzez bezpodstawne przyjęcie, że skoro w/w przepisy nie mogą być podstawą wykreślenia powódki, to należy zastosować przepis ogólny tj. art. 24 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze oraz § 22 ust.2 pkt a), c), e), f) Statutu;
- § 22 ust.2 pkt a), c), e), f) Statutu poprzez niewłaściwe zastosowanie wynikające z błędnej wykładni tych przepisów w sytuacji, gdy brak jest podstawy do ich interpretacji rozszerzającej.

W uwzględnieniu podniesionych zarzutów powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie – o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy pozostawieniu Sądowi I instancji rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Bezprzedmiotowy jest zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. W systemie apelacyjnym Sąd drugiej instancji jest sądem merytorycznym, a postępowanie odwoławcze jest kontynuacją postępowania przed sądem pierwszoinstancyjnym. W konsekwencji, uchybienia w formie uzasadnienia, nieprowadzące do trudności w identyfikacji motywów rozstrzygnięcia sprawy, nie mają znaczenia dla możliwości rozpoznania apelacji. Zważyć zatem należy, że skuteczność przedmiotowego zarzutu ograniczona jest wyłącznie do sytuacji, w której treść uzasadnienia skarżonego wyroku uniemożliwia kontrolę instancyjną.

W tym kontekście wskazać należy, że z treść uzasadnienia Sądu Okręgowego w oczywisty sposób wynika treść dokonanych ustaleń oraz motywy, którymi kierował się Sąd przy dokonywaniu oceny prawnej.

Chybione są także zarzuty skierowane przeciwko podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku. W szczególności bezzasadnie zarzuca apelująca brak dokonania ustaleń obejmujących okoliczności związane z przyjęciem powódki w poczet członków pozwanej spółdzielni oraz pozostałych, mających – zdaniem apelującej – wpływ na ocenę ekonomicznego sensu członkostwa powódki. W sprawie poza sporem pozostaje, że powódce nie przysługuje jakiegokolwiek prawo do lokalu spółdzielczego, prawo odrębnej własności lokalu bądź ekspektatywa do uzyskania

takiego prawa. Stąd, przy zasadności oceny, że tego rodzaju członków dotyczy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 lutego 2015 r., K 60/13, podnoszone wyżej okoliczności faktyczne nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W konsekwencji, bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c., skoro pominięte przez Sąd I instancji dowody miały służyć ustaleniu tej grupy okoliczności faktycznych.

W pozostałej części zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i błędów w ustaleniach nie dotyczą sfery faktycznej lecz prawnej wyroku.

W pełni należy podzielić pogląd Sądu I instancji, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 lutego 2015 r. dotyczy członkostwa w spółdzielniach mieszkaniowych osób o statusie, jaki w pozwanej spółdzielni miała powódka. Z treści przedmiotowego orzeczenia wynika przecież, że członkostwo w spółdzielni mieszkaniowej podmiotów, którym nie przysługuje spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, prawo odrębnej własności lokalu lub ekspektatywa odrębnej własności lokalu, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 Konstytucji RP. Pogląd ten potwierdza treść nowelizacji ustawy Prawo spółdzielcze, dokonana – w wykonaniu m.in. w/w orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego - ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 1596). Zgodnie z art. 4 tej ustawy członek spółdzielni, któremu w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie przysługuje spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu albo prawo odrębnej własności lokalu oraz któremu nie przysługuje roszczenie o ustanowienie prawa odrębnej własności lokalu lub roszczenie o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, traci z tym dniem członkostwo w spółdzielni. Zważyć zatem należy, że w dniu wejścia w życie ustawy tj. 9 września 2017 r., powódka utraciła członkostwo w pozwanej spółdzielni, właśnie z uwagi na swój status.

Pomimo tego apelacja powódki jest w części uzasadniona. Walne Zgromadzenie pozwanej Spółdzielni podjęło sporną uchwałę odwołując się do przepisów Statutu związanych z niezawinionym niewykonywaniem przez powódkę obowiązków członkowskich. To wszystko w sytuacji, w której na powódce nie ciążył obowiązek wykonywania tych obowiązków, które wiązały się z określonym uprawnieniem do lokalu bądź odrębną własnością lokalu, skoro prawa te powódce nie przysługiwały. Tym samym nie można twierdzić, by powódka w dacie podjęcia uchwały nie wykonywała tego rodzaju obowiązków, które były związane z jej członkostwem. Rzeczywistą i jedyną przyczyną podjęcia spornej uchwały był fakt wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyżej wskazanego orzeczenia i stwierdzenie, że charakter członkostwa powódki narusza prawo. W rezultacie należy przyjąć, że kwestionowana uchwała Walnego Zgromadzenia została podjęta bez podstawy prawnej. W szczególności zważyć należy, że powołane wyżej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie dawało samodzielnej podstawy do podjęcia przez Spółdzielnię decyzji co do dalszego członkostwa powódki w spółdzielni, lecz stanowiło podstawę do zmiany prawa w taki sposób, by jego treść dostosować do stanu zgodnego z Konstytucją. To skutkiem takiej zmiany prawa było pozbawienie powódki członkostwa.

Pomimo wejścia w życie ustawy nowelizującej Prawo spółdzielcze i treści art. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r., ocena zasadności zaskarżonej uchwały nie stała się bezprzedmiotowa. Zważyć należy, że członkostwo powódki w pozwanej Spółdzielni ustalo z mocy prawa i w innej dacie, niż wynikałoby to ze spornej uchwały. Tym samym, pomimo utraty członkostwa z mocy ustawy, powódka może mieć interes w uchyleniu kwestionowanej uchwały.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w części i uchylił uchwałę Walnego Zgromadzenia pozwanej Spółdzielni z dnia 4 czerwca 2016 r. Jednocześnie - podzielając pogląd Sądu Okręgowego co do tego, że w przypadku zaskarżenia uchwały Rady Nadzorczej w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym kontrolą sądową objęta jest wyłącznie uchwała Walnego Zgromadzenia – Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uchylenia uchwały Rady Nadzorczej.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z art. 100 k.p.c.

SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Paweł Rygiel SSA Robert Jurga